

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Opiskeluhuolto uudistuu

Kansanopistot

13.2.2023

Kristiina Laitinen
Opetushallitus

Aikataulu

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain muutokset (377/2022) tulivat voimaan 1.1.2023.

Opetushallitus on uudistanut opetussuunnitelmien perusteet ja määräyksen ammatillisen koulutuksen opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista sekä tavoitteista lain mukaisiksi siten, että **koulutuksen järjestäjät** voivat ottaa lain 13 §:n mukaiset **opiskeluhoito-suunnitelmat** käyttöön **1.8.2023**.

Yhteistyö ja työnjako

- Opiskeluhoitopalvelujen osalta OPH valmistelee em. määräykset yhteistyössä THL:n kanssa (OhL 13 §)
- Hyvinvointialueella on **yhteistyövelvoite** koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman valmistelussa (ThL 15 a § ja SoshL 27 c §)
- Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon **ohjausryhmä**.
- Opiskeluhoitosuunnitelma laaditaan yhteistyössä **oppilaitosten ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa** kanssa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain muutos

Opetussuunnitelmien perusteet ja määräys

1. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014
2. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluopetussuunnitelman perusteet 2021
3. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014
4. Perusopetukseen valmistavan opetuksen perusteet 2015
5. Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017
6. Lukiokoulutuksen perusteet 2019
7. Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2019
8. Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus 2021
9. Kansanopistojen oppivelvollisille suunnatun vapaan sivistystyön koulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2021
10. Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet ja tavoitteet sekä opiskelu- huoltosuunnitelman laatiminen ammatillisessa koulutuksessa 2018.

Kansanopistojen koulutusmuodot ja opiskeluhuoltopalvelut

Opistovuosi oppivelvollisille

Kyllä

Pitkät kansanopistolinjat

Ei, pl. opiskeluterveydenhuolto,
jos opintotuki

Lyhyet kansanopistolinjat

Ei

Ammatillinen koulutus

Kyllä, poikkeuksin

Lukiokoulutus

Kyllä, pl. AILUn opsin mukaan
opiskelevat ja aineopiskelijat

Aikuisten perusopetus

Kyllä

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA)

Kyllä

Opiskeluhuollon rakenteita: monialaiset ryhmät ja suunnitelmat

! Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä
Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma

Alueellinen
I + n hyvinvointi-
suunnitelma

! Opiskeluhuollon ohjausryhmä
Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Kunnan
I + n hyvinvointi-
suunnitelma

! Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä
(~~Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma?~~)

Monialainen asiantuntijaryhmä
Opiskeluhoitokertomus/-rekisteri

Keskeisiä muutoksia

Yleissivistävän koulutuksen koulutusmuotojen määräykset yhtenäistyvät. Myös lainsäädäntö yhteinen.

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma. Suunnittelun taso vaihtuu.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Pällekkäisyyden välttäminen.

Käsitteistön vaihto (hyvinvointialue, sosiaali- ja terveystalvelut) tuo muutoksia useisiin perustelukuihin.

Koulutuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhooltosuunnitelma.

KOPSin luvun 4.3 Opiskeluhuolto rakenne

- Luvussa 4.3 Opiskeluhuolto kuvataan opiskeluhuollon keskeiset **periaatteet** ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon **tavoitteet**.
- Luvussa 4.3.1 kuvataan **koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma**.
- Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmasta määrätään tarkemmin **lukion** opetussuunnitelman perusteissa.

Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteet

Opiskeluhuolto on opiskelijan ja oppilaitosyhteisön kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja sen edellytyksistä huolehtimista.

Opiskelijalla on oikeus saada maksutta opiskeluhuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää (lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden sairaanhoitopalveluja).

Opiskelijan etu on ensisijainen opiskeluhuoltotyössä.

Opiskeluhuoltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden, huoltajien ja tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteet

Yhteisöllinen opiskeluhoito on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä.

Opiskelijoilla on oikeus opiskeluhoitopalveluihin, joita ovat opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalvelut sekä koulu-/opiskeluterveydenhuolto.

Opiskeluhoitopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat.

Opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti saavutettavissa.

Hyvinvointialue järjestää opiskeluhoitopalvelut oppilaitoksen opiskelijoille heidän kotikunnastaan riippumatta.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma

Opetushallitus

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten on suunnitelma, joka sisältää **oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot** (asiakokonaisuudet 1 – 5):

1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja Käytävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista

2. Oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhuolto)

4. Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

5. Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä Kriisisuunnitelma

Paikalliset ratkaisut!

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelu

Opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa järjestäjätasolla opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

Hyvinvointialueella on yhteistyövelvoite koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelussa. Vastuuhenkilön nimeäminen.

! Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä oppilaitosten ja opiskeluhooltopalvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa. Yhteistyörakenteista päättäminen.

Koulutuksen järjestäjä seuraa opiskeluhooltosuunnitelman toteutumista oppilaitoksissa ja tarkistaa sitä tarvittaessa. Toimintatapa kuvataan opiskeluhooltosuunnitelmassa.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelu

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma korvaa paikallisen opetussuunnitelman (opiskeluhoollon osalta).

! Kansanopiston ylläpitäjä valmistelee kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukaisen opiskeluhooltosuunnitelman.

! Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista 1-5 kootaan ja miten oppilaitosten toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhooltopalvelujen osalta yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Opiskeluhooltosuunnitelmat liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

1) Arvio opiskeluhuollon kokonais- tarpeesta ja käytettävistä olevista opiskeluhoitopalveluista

- Arvioon kootaan tiedot kultakin oppilaitokselta.
- Tiedot ilmoitetaan palvelujen henkilötyövuosina.
- Arvioilla varmistetaan
 - palvelujen riittävyys (opiskelijoiden ja yhteisön tarpeet)
 - terveystarkastusten toteutuminen
 - henkilöstömitoitusten toteutuminen
 - palvelujen järjestäminen määräajassa.

1) Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävistä olevista opiskeluhuoltopalveluista

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta

- Yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä sekä opiskeluhuollon yhteistyössä tarvittavat resurssit
- Kokonaistarpeen arvioinnissa huomioidaan esimerkiksi oppilaitosyksiköiden määrä, oppilaitosten opiskelijoiden määrä sekä toimintaympäristön erityispiirteet
- Hyödynnetään paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista

- Ilmoitetaan kaikkien opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten (opiskeluterveydenhuolto sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut) henkilötyövuodet

2) Oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

- Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä osa lukio-koulutuksen **toiminta-kulttuuria** ja sen kehittäminen edellyttää **johtamista**.
- Oppilaitoksen henkilökunnalla on **ensisijainen vastuu** oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.

2) Oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

- Opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- Oppilaitoskohtaisten opiskeluhuoltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat
- Koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- Yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon määritelmä:

- Opiskeluhoitopalvelut
 - Monialainen asiantuntijaryhmä
-
- Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu opiskelijan **suostumukseen**
 - Opiskelijan **osallisuus ja mielipiteet huomioidaan** toimenpiteissä ja ratkaisuissa (ikä ja kehitystaso)
 - Tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevat **säännökset!**

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

- Opiskelijan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin
- Yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen
- Opiskeluhoitokertomuksen laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitorekisterille
- Tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai opiskelijan osallistumisen epäämisen yhteydessä (vrt. suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä)
- Opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa
- Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

4) Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten **yhteinen tehtävä**.

- **Osallisuus** opiskeluhoollon toiminta-tapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollossa keskeistä.
- Tämä edellyttää **yhteisiä toimintatapoja** ja erityisesti **koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä**.

4) Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

- Opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen ja opiskeluhuoltopalveluiden **osallisuus** koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen
- Oppilaitoksen opetus- ja muun henkilöstön **perehdytys** ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- Yhteistyö **oppilaitoksen ulkopuolisten yhteistyötahojen** kanssa, kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi
- Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta **tiedottaminen** opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

5) Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä Kriisisuunnitelma

Opiskelijalla on **oikeus** turvalliseen opiskeluympäristöön:

Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus

- Edellyttää koulutuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, **yhteistä valmistelua ja toimintatapojen luomista oppilaitosten kanssa**
- **Koko henkilöstön perehdytys** toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa
- Tiedottaminen + suunnitelmien päivitys.

5a) Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

- Erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan käytänteet
- Opettajan tai rehtorin **velvoite ilmoittaa** tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle
- Toimintatavat tukea tarvitsevan **opiskelijan** (teon kohde ja tekijä) **ohjaamiseksi opiskeluhuoltopalveluihin**
- **Yhteistyö** huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille.

5b) Kriisisuunnitelma (2/2)

(suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

- Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa
- Kriisitilanteiden **ehkäisy**, niihin **varautuminen** ja **toimintatavat** kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien **harjoittelu**
- Kokonaisuuden **johtamisen** periaatteet, **yhteistyö** sekä **työn- ja vastuunjako**
- Sisäisen ja ulkoisen **viestinnän** sekä koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välisen **tiedottamisen** periaatteet

Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa.

4.5 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

- Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.
- Kansanopistojen oppivelvollisuuskoulutuksessa noudatetaan lukiokoulutuksen kurinpitosäännöksiä.
 - Kansanopiston ylläpitäjällä on oikeus käyttää lain mukaisia kurinpitokeinoja.
- Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä (vrt. ao. suunnitelma)
- Opiskelijan on käyttydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolain muutos 165/2022).

4.5 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

- Kansanopiston tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista
 - Yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa
 - Opiskelijakuntaa ja henkilöstöä kuullen sekä varaten kaikille opiskelijoille mahdollisuuden ilmaista mielipiteensä
 - Yhteistyö opiskelijoiden, huoltajien sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalviteuista vastaavien ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista
- Oppilaitosyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle.
- Suunnittelu tukee myös oppilaitoksen järjestyssääntöjen toteutumista.
- Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan tai se voi olla erillinen.

Toimeenpanon tuki

- Koulutusmuotokohtaisia **webinaareja**, aamukahvitilaisuuksia, Tuunaamoja (tammi-helmikuu)
<https://www.oph.fi/fi/tapahtumakalenteri>
- **ePerusteet-klinikat** koulutuksen järjestäjille. Lisätietoja:
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ajankohtaista/8578452>
- **Tukimateriaalia ePerusteisiin** (tammi/helmikuu) sekä OPH.fi -sivuille (2023)
- Uudistus edellyttää käytännössä kaiken OPH:n opiskeluhuoltoa käsittelevän **aineiston, sivustojen (ml. OPH.fi), oppaiden ja ohjeistusten päivitystyötä** (2023-2024).

OPH.fi:ssä mm.

- Psykososiaalisen tuen -sivusto (*tulossa*)
- Lapsen oikeuksien -sivusto
- EiKaikelleVäkivallalle –sivusto
- Unikoulutus -sivusto
- Tietoisuustaitoharjoitteita -sivusto
- Useita erilaisia julkaisuja kuten
 - Tukea arkeen! Keinoja lasten ja nuorten emotionaalisten, sosiaalisten ja käyttäytymisen taitojen tukemiseksi.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kiitos ja
jo orastavan
kevään
odotusta!